

Emne nr. 144

SPARKSTØTTINGER OG BESLEKTEDE REDSKAPER

Sparken er et relativt nytt fremkomstmiddel i Norge. Vi vet lite om dens historie og bruk. I ditt svar bør du skille mellom trespark, som er av tre, bortsett fra at meiene kan være jernbeslått, og stålspark med meier helt av stål.

Vi er svært interessert i fotografier – både eldre og nyere – av folk som bruker spark. Si fra hvis du vil ha bildene i retur.

Les gjennom hele spørrelista før du begynner å skrive.

På forhånd takk!

-
1. Kjenner du noen andre benevninger enn spark(støtting)? Finnes det ulike ord for tre- resp. stålspark i din hjembygd? (Angi på vedlagte tegning.) Har man pleiet å gi sparker et individuelt navn, for eksempel "Snøhesten" eller "Martin"?
  2. Hvordan så tresparken ut i detalj? Hadde den for eksempel jernskoning, svarvete deler, bremse, skuff under setet? Hvilke treslag bruktes? Farve? Gikk det an å felle sparken sammen?
  3. Hvilke husflids- eller håndverksmessige tilvirkere av sparker kjenner du til? Hvor stor var (er) produksjonen årlig? Når var de i virksomhet? Ble det laget ulike størrelser? Hvorfra kom materialene? Kundekrets? Skulle man bestille sparkene, eller fantes de på lager? Pleide sykkelreparatørene å lage eller reparere tre- og stålsparker?
  4. Hvilke sparkfabrikker kjenner du til? Når var de i virksomhet? Var det vesentlig forskjell på fabrikatene? Ansees noen for å være spesielt bra? Ble det laget ulike størrelser? Går noen modeller an å felle sammen?
  5. Har det forekommet sparker med kun en meie, eller med flere enn to meier? Når? Hva kalte man slike? Beskriv dem nøye. Hvem har laget dem?
  6. Har det forekommet tilleggsutrustning som fotplate, bremse, ringeklokke, lykt, reflekser, barnekaske, lasteplan, løse meier for løs-snø, lås, brodder? Beskriv nøye. Tilvirker? Hvor lenge har slike ting vært i bruk?

7. Har man spent hest eller hund framfor sparken? Ved hvilke anledninger? Bruktes en spesiell spark? Beskriv utseende. Fantes det spesiell utrustning? Hvordan så "seletøyet" ut?
8. Kjenner du til at man bygget sammen en spark med en sykkel eller motorsykkel? Har noen utrustet sparken sin med hjul på meiene (bortsett fra fabrikkerte eksemplarer)?
9. Til hva bruktes sparken, før og nå? Beskriv nøye. Er det spesielle kategorier mennesker som framfor alt har brukt spark? Har man gjort langferder pr. spark? Har man brukt ulike sparktyper for ulike formål?
10. Har det eksistert sparkklubber eller liknende? Når? Har man konkurrert på spark? Hvilke distanser?
11. Når kom den første tre- resp. stålsparken til din bygd, og når ble de "vanlige" for eksempel slik at de begynte å selges i butikk? Hvem var den første som brukte spark? Hvorfra kom den? Hvor langt fram i tiden var trespark i bruk?
12. Når og hvordan fikk du din første spark? Eier du selv en spark nå? Bruker du den ofte? Fortell om sparkturene dine!
13. Har det forekommet andre redskaper med meier som er blitt brukt for å sparke seg fram på snø og is eller skli nedfor skråninger (foruten vanlige skøyter og ulike kjelker og bobsleighs), for eksempel snøskøyter, rennarband eller enmeiinger med stolpe og håndtak. Når? Var de vanlige? Beskriv nøye utseende og bruk.
14. Har det forekommet håndlagete sparksyklar for barn eller voksne? Når? Var de vanlige? Beskriv nøye utseende og bruk.

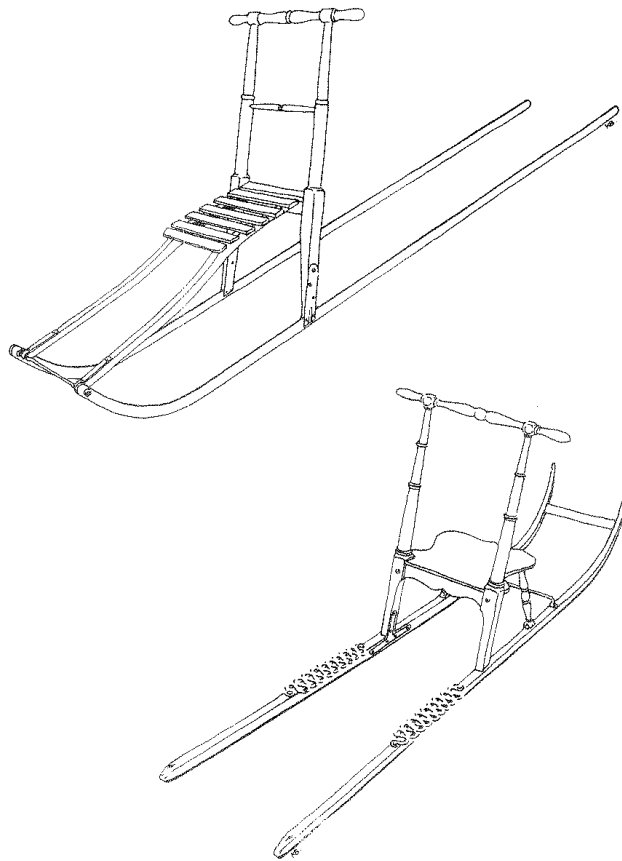
Göran Rosander

Bilag til NEG spørreliste nr. 144, Sparkstøttinger

Her er avbildet en stål- og en trespark av norsk vanlig utseende. Angi de deler som du kjenner navnet på. Dra en pil mellom navn og del, så det ikke er noen tvil om hvilken del du mener.

Hvis det mangler noen del som du har navn på, ber vi deg om å komplettere tegningen.

Navnene hører hjemme i ..... kommune
..... fylke

Tegning: Kirsten Berrum